

**Må tidligst offentliggøres, når talen er holdt
Det talte ord gælder**



Formand for Danmarks-Samfundet Erik Fage-Pedesen Ved temamødet på Flensborghus Lørdag den 25. maj 2019 kl. 9.30

Tak fordi at Danmarks-Samfundet også fra denne talerstol må deltage i fejringen af Dannebrog's 800 års jubilæum. Det er vi meget glade og stolte over. Selv om det er et meget slidt udtryk, synes jeg, at det er på sin plads at sige, at et 800 års jubilæum er en historisk begivenhed, der virkelig er værd at fejre. Det er bemærkelses-værdigt, at Dannebrog er det eneste flag, der beviseligt efter 700-800 år, uafbrudt har overlevet som et stadig anvendt nationsflag, og dermed er det ældste nationsflag i verden.

For at undgå alt for mange gentagelser, har Rejhan Bosnjak og jeg aftalt med generalsekretæren, at jeg fortæller om Dannebrog's historie, og at han tager sig af Dannebrog's betydning for Sydslesvig.

Lad mig begynde med et citat fra det sidste vers i Axel Juels skønne digt *Der er ingenting der maner*.

*Derfor blotter vi vort hoved,
Hver gang flaget går til top,
Medens det drager vor hjerter
Og vort sind mod himlen op.*

Digtet blev til allerede i 1916 under 1. Verdenskrig og indgik i 1919 i en kantate skrevet til ære for Dannebrog til brug for 700 års arrangementet for flaget. Jeg synes dette vers i øvrigt som hele digtet udtrykker vor respekt og ærefrygt for vort nationale symbol på smukkeste måde, samtidigt med at det utvivlsomt rammer noget væsentligt i den danske selvopfattelse.

Om nogle få dage er det 800 år siden at Dannebrog ifølge legenden faldt ned fra himlen.

Valdemar Sejr havde i sin regeringstid erobret byer og områder i det nuværende Nordtyskland og indlemmet dem i sit rige. Nu havde han vendt blikket mod de hedenske baltiske lande som sit næste mål. Karakteren af dette angreb var lidt anderledes. Det var nemlig et korstog, der i Guds navn skulle omvende og tilegne sig de hedenske sjæle. Flere gange tidligere havde det estiske område været udsat for angreb med det formål at kristne befolkningen. Det må dog også tilføjes at Valdemar Sejr havde et stærkt ønske om at beherske hele Østersøområdet af magtpolitiske og økonomiske grunde. Han havde opnået Pavens velsignelse til korstoget, hvilket gjorde angrebet legitimt og gav Valdemar en tiltrængt moralsk støtte. Området, som senere blev til Estland, havde i

1100-tallet ikke nogen egentlig statsdannelse og var den ene gang efter den anden blevet udsat for angreb fra tyske, svenske og danske korstog.

Om slaget ved Lyndanisse fortæller en samtidig historieskriver ved navn Henrik af Letland, at esterne i 1219 efter den danske ankomst forsøgte at overlise korsfarerne ved at spille imødekommende, og nogle lod sig oven i køber døbe for at indgyde tillid. Det var dog alt sammen bare komediespil i et forsøg på at gøre korsfarerne trygge og for at vinde tid, så esterne kunne få samlet en slagkraftig hær. Den 15. juni slog den estiske hær til. De danske korsfarere var helt uforberedte på angrebet. De flygtede i vild panik ned mod skibene. Venderne, som bestod af en række vestslaviske folkeslag, der var underlagt dansk herredømme, satte dog ind med et modangreb, og ved fælles hjælp lykkedes det at stoppe de udspekulerede estere. Krigslykken vendte tilbage, så de danske korsfarere endte med at sejre.

Ifølge legenden var det under dette slag, at en rød dug med et hvidt kors faldt ned fra himlen, og det var dette syn, der opildnede korsfarerne, hvilket medførte at krigslykken vendte. Det er dog først 300 år senere i 1520'erne at legenden får liv og hvor vi har to skriftlige beretninger. Oversætteren af Saxos Danmarks-krønike Christiern Pedersen knytter dog legenden til et slag ved Fellin i 1208, hvorimod Franciskanermunken Peder Olsen inden for det samme årti fastslår, at det var under slaget ved Lyndanisse i 1219 at flaget faldt ned fra himlen, da Valdemar Sejr påberåbte sig Guds Hjælp. Måske har munken bevidst flyttet tidspunktet 11 år frem i tiden til et slag, der rent faktisk faldt heldigt ud, snarere end fiaskoen ved Fellin, hvor danskerne blev slået. Set fra en munks synsvinkel ser det bedre ud, at Guds indgriben sikrede et positivt resultat. Man kan i hvert fald konstatere, at det er endt med at 1219 er det årstal, som er blevet stående i den folkelige bevidsthed. Selve legenden er dog ikke enestående, tilsvarende legender kendes i flere forskellige varianter blandt andet fra det Byzantinske rige og fra Spanien.

Legenden om Dannebrogts tilsynekomst er meget smuk, men oplagt problematisk og savner enhver form for autenticitet. Der er intet samtidigt nedskrevet. Hvordan skal vi opfatte disse oplysninger, der er nedskrevet omkring 300 år efter de omtalte begivenheder fandt sted? Man kan godt spekulere over, hvad der egentlig skete. Det er dog en fantasifuld og spektakulær historie, at Dannebrog i en fastlåst krisesituation pludselig daler ned fra himlen som et gudgivet tegn om håb, frelse og sejr. Det er nok svært for moderne mennesker at tro på. Det er vel snarere korsfarernes eget flag, som kan være baggrunden for myten. Paven støttede Valdemars korstog, og det er ikke usandsynligt, at der har været deltagere fra Johannitter-ordenen, som også brugte et hvidt kors på rød baggrund. Men ikke desto mindre er legenden dybt forankret i den danske selvforståelse.

Vi ved ikke, hvornår de danske konger begyndte at bruge det røde flag med et hvidt kors, men man kan da godt forestille sig, at Valdemar Sejr, efter det vellykkede felttog til Estland, er begyndt at benytte netop dette gudgivne flag som samlingsmærke for sine styrker under kamp.

Den ældste farvelagte gengivelse af Dannebrog, vi har kendskab til, stammer fra en våbenbog Armorial Gelre udarbejdet i årene 1370 til 1386. Når dette våben med et rødt og hvidt flag er blevet nævnt, må man gå ud fra, at flaget på tidspunktet for udgivelsen af bogen må have været i brug i en del år. Flaget er i bogen knyttet til Valdemar Atterdag, der blev konge i 1340. Han synes at være den første konge, der anvender et decideret Dannebrog. Man kan således sige, at det er i middelalderen, at korsriddernes symbol gennemgår en transformation under de danske kongers anvendelse og bliver til flaget Dannebrog.

Der er ikke fundet bevis for, at Dronning Margrethe I brugte Dannebrog, men hendes efterfølger Erik af Pommern brugte Dannebrog som banner og i sit segl. Kong Hans havde det med i Ditmarsken. Flaget blev brugt mere og mere, men det er først i løbet af 1500-tallet, at Dannebrog får et gennembrud som statsflag, især som skibsflag. Christian 4 aggressive flådepolitik skabte

behov for at vise flaget. Også danske handelsskibe havde brug for tydeligt at markere tilhørsforholdet. I starten benyttedes splitflaget og stutflaget lidt i flæng, men Chr. 4 satte med en bestemmelse i 1625 faste regler for brugen af Dannebrog. Splitflaget måtte kun bruges af kongen, orlogsflåden og de kongelige besiddelser - handelsskibene måtte kun benytte stutflaget.

I begyndelsen af 1800-tallet begynder der at spire en national- og fædrelandsfølelse frem, nok forstærket af Slaget på Rheden i 1801 og senere bombardementet af København og flådens ran i 1807, som førte til tabet af Norge. Det medførte, at almindelige borgeres brug af Dannebrog breder sig ud over hele landet, selv om det ikke var tilladt. I 1832 indførte Frederik 6. en lov mod brug af Dannebrog. Forbuddet blev dog ikke håndhævet. I forbindelse med den 1. slesvigske krig tager nationalfølelsen yderligere fart og det markeredes naturligvis ved øget brug af det danske flag. Som noget nyt bliver Dannebrog også et fællesmærke for hele den danske hær. Flaget knyttes sammen med Den tapre Landsoldat. Myndighederne opgiver at håndhæve forbuddet og i 1854 blev det også endeligt ophævet. Dannebrog ændrede dermed karakter fra at være Kongens og Statens Flag til at blive Folkets Flag, det blev et folkeeje, hvilket var helt enestående i resten af verdenen, og vel i dag kun findes i Scandinavien.

Begyndelsen af det 20. århundrede var en meget ustabil og usikker tid. Stormagternes våbenkapløb og Systemskiftet på det nationale plan gjorde, at flere "gode danske mænd" besluttede, at de ville forsøge at styrke befolkningens fædrelandskærlighed ved at samles om et fælles symbol. Hvad var mere naturligt end at vælge Dannebrog? I 1908 oprettedes den første forening i Aalborg og i løbet af kort tid blev Danmarks-Samfundet nærmest landsdækkende. Det nationale skulle styrkes blandt andet ved at uddele faner og flag til foreninger og organisationer. Der opstod hurtigt et ønske om at starte en indsamling, så man kunne uddele flere faner og flag. I 1912 gav Kong Christian X tilladelse til at sælge et lille stofflag på en nål og kalde det et Valdemarsflag. Samtidigt blev den 15. juni en officiel flagdag og blev benævnt Valdemarsdag. Siden oprettelsen af Danmarks-Samfundet er formålet ændret i takt med tiden og befolkningens opfattelse af flaget. I dag lyder formålet: På baggrund af dansk kulturtradition at udbrede kendskabet til og brugen af Dannebrog som symbol for dansk kultur, fællesskab og identitet. I de godt 110 år har Danmarks-Samfundet uddelt over 30.000 faner og et tilsvarende antal flag.

Både i 1919 og 1969 stod Danmarks-Samfundet for jubilæumsfester for Dannebrog, og det er da derfor også naturligt, at vi i år er i fuld gang med at fejre vort nationale symbols 800 års jubilæum. Så jeg vil gerne slutte af med at takke SSF, SdU, biblioteket, Danevirke Museet, skoleforeningen og mange flere for at have medvirket på flotteste vis til at bringe budskabet om vort flags historie og betydning ud til det danske mindretal og forhåbentligt til mange andre.